

**Identifikace hospodářských a nehospodářských
činností výzkumných organizací a výzkumných
infrastruktur ve výzkumu, vývoji a inovacích
(metodické doporučení)**

říjen 2020

I. ÚVOD

Souhrn

Informace v tomto materiálu uvedené slouží pro identifikaci hospodářských a nehopodářských činností výzkumných organizací/infrastruktur, což je vyžadováno unijními pravidly pro veřejnou podporu. Tyto informace mohou být v čase upravovány a aktualizovány, a to zejména s ohledem na vývoj rozhodovací a výkladové praxe Evropské komise a Soudního dvora EU.

Tyto činnosti a jejich rozsah jsou určující pro to, zda jejich financování z veřejných prostředků zakládá veřejnou podporu či nikoliv. Obecně je možno uvést, že financování z veřejných zdrojů (či jiná výhoda) nehopodářských činností výzkumných organizací a/nebo výzkumných infrastruktur (ve smyslu odst. 19 Rámce) nezakládá veřejnou podporu. Veřejnou podporu nemusí zakládat ani financování hospodářských činností, pokud jsou tyto činnosti doplňkové, tj. splňují podmínky bodu 20 Rámce. Současně musí daný subjekt splňovat definici výzkumné organizace nebo výzkumné infrastruktury.

Činnosti VO/VI, které nejsou uvedeny odst. 19 Rámce, je nutno při jejich financování z veřejných zdrojů podrobit testu kumulativního naplnění definičních znaků veřejné podpory, a v případě, že jsou tyto znaky naplněny, financovat tyto činnosti v souladu s některou z výjimek uvedených dále. Pro tyto činnosti je třeba vést oddělené účetnictví.

Účelem a cílem tohoto materiálu je stanovit postup při identifikaci (klasifikaci) hospodářských činností¹ a nehopodářských činností² ve výzkumu, vývoji a inovacích³. V navazujícím textu je návodně uvedeno, jak kterou činnost poznat a správně zařadit mezi hospodářské a nehopodářské činnosti (rovněž též ekonomické/neekonomické činnosti) výzkumných organizací (nebo také „organizací pro výzkum a šíření znalostí“, dále jen „VO“)⁴ a výzkumných infrastruktur (dále jen „VI“)⁵ i jejich částí. V některých případech je nutno identifikovat činnosti nikoliv v rámci výzkumné organizace jako celku, ale v rámci její části („relevant entity“), tj. takové části, která je schopna provádět danou činnost samostatně (např. případy, kdy je identifikace prováděna pro účely projektů nebo výzkumných infrastruktur). To, který postup bude zvolen, tj. u jakého subjektu budou činnosti identifikovány, závisí na účelu podpory – pokud je podporován výzkum a vývoj (dále jen „VaV“) ve VO jako celek (např. u institucionální podpory na rozvoj VO), je subjektem celá VO. Pokud je podporována činnost, kterou provádí jen část VO, vystupující jako relevant entity (např. u účelové podpory projektů nebo u podpory velkých výzkumných infrastruktur), je nutno identifikovat povahu činností pouze u této části VO, pokud poskytovatel nestanoví jinak. Vzhledem k tomu, že podmínky jsou stejné pro VO i VI, je dále použita zkratka VO/VI.

Naproti tomu se materiál netýká toho, jak tyto činnosti vykazovat, k tomu jsou určeny jiné dokumenty, např. [Metodika vykazování hospodářských činností z hlediska veřejné podpory v rámci OP VVV](#), vnitřní předpisy jednotlivých VO upravující způsob vykazování nehopodářských a hospodářských činností ve VaV apod.

Na úvod je nutné zdůraznit, že **vždy se posuzují činnosti VO/VI**. Posouzení, zda se jedná o hospodářské nebo nehopodářské činnosti je nezbytné z důvodu určení jejich rozsahu. Pro posouzení

¹ Část 2.1 bod 17 [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

² Část 2.1.1 bod 19 [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

³ Inovací se týkají činnosti v rámci transferu znalostí.

⁴ Článek 2 bod 83 [nařízení Komise \(EU\) č. 651/2014](#), část 1.3 bod 15, písm. ee) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

⁵ Článek 2 bod 91 [nařízení Komise \(EU\) č. 651/2014](#), část 1.3 bod 15, písm. ff) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

jsou primární znaky (charakteristiky) dané činnosti, které určují, zda a za jakých podmínek je danou činnost možné, byť jenom částečně, financovat z veřejných zdrojů. Samozřejmě že v případě, že daná činnost je financovaná výlučně z neveřejných zdrojů, současně přitom nevyužívá žádné kapacity VO (materiál, zařízení, pracovní sílu a fixní kapitál – zejména budovy, zařízení a pozemky) podpořené z veřejných zdrojů a je účetně oddělena od jiných činností VO, nemůže jít o státní podporu (též také veřejnou podporu).

Veřejná podpora („státní podpora“) je v tomto materiálu používána jako pojem podle práva EU, který vychází z článku 107 a násl. Smlouvy o fungování Evropské unie. O veřejnou podporu se jedná, pokud dojde ke kumulativnímu splnění následujících definičních znaků: 1) podpora je poskytnuta z veřejných prostředků (včetně prostředků veřejnoprávních subjektů), 2) podpora zvýhodňuje určité podniky nebo určitá odvětví podnikání a je současně selektivní (tj. nejedná se o obecné opatření), 3) je narušena nebo hrozí narušení soutěže a 4) je ovlivněn obchod mezi členskými státy. Pokud jsou všechny tyto podmínky splněny, tak opatření představuje veřejnou/státní podporu a k poskytnutí prostředků je nutno využít některou z výjimek, a to buď tzv. blokových výjimek (tj. obecného nařízení o blokových výjimkách⁶, podpory de minimis, či služby obecného hospodářského zájmu) nebo výjimek poskytnutých na základě individuálního rozhodnutí Evropské komise. Závazný výklad pravidel veřejné podpory, vč. identifikace hospodářských a nehospodářských činností VO/VI, může poskytnout pouze Evropská komise, soudní orgány EU a do určité míry národní soudy.

Pro oblast výzkumu, vývoje a inovací („VaVaI“) zpravidla platí, že v případě financování z veřejných prostředků je naplněn znak ad 1) a současně znaky ad 3) a ad 4). Pokud bude naplněn i znak ad 2), jedná se o veřejnou podporu a při poskytnutí finančních prostředků je nutno aplikovat některou z vhodných výjimek⁷. Pro určení, zda se při financování VaVaI jedná o veřejnou podporu či nikoliv, je tedy v praxi klíčový znak ad 2) – zvýhodnění podniku.

Podnikem se v právu veřejné podpory rozumí každý subjekt, který na trhu nabízí výrobky a/nebo služby, tj. který provádí hospodářskou (ekonomickou) činnost. Pro určení, zda subjekt vykonávající činnosti v oblasti VaVaI, bude nebo nebude posouzen jako podnik, je určující charakter jeho činnosti, tj. zda se jedná o hospodářskou (tj. nabízení služeb a/nebo výrobků na trhu) nebo nehospodářskou činnost.

Činnosti VO/VI lze z hlediska Rámce pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (dále jen „Rámc“)⁸ rozdělit do tří skupin:

- a) hospodářské činnosti – VO/VI vystupuje jako podnik⁹,
- b) hospodářské činnosti splňující podmínky bodu 20 Rámce (dále jen „doplňkové hospodářské činnosti VO/VI“).
- c) nehospodářské činnosti VO/VI ve smyslu bodu 19 Rámce.

Činnosti VO, na které se nevztahuje Rámc

- může jít o jakékoliv činnosti VO/VI (včetně odborných činností uložených VO/VI zákonem, zřizovací listinou nebo obdobným dokumentem). U těchto činností je nutno posoudit, zda jsou kumulativně splněny definiční znaky veřejné podpory a pro jejich financování z veřejných

⁶ Nařízení Komise č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem

⁷ Výjimku není nutné aplikovat v případě, že rozsah hospodářských činností VO/VI/relevant entity splňuje kvalitativní a kvantitativní kritéria uvedená v odst. 20 Rámce; k tomuto podrobněji dále v textu.

⁸ [Sdělení Komise - Rámc pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

⁹ Hospodářské (ekonomické) činnosti posuzují z hlediska pravidel pro veřejnou podporu, tj. zda se jedná o nabízení výrobků a/nebo služeb na trhu, nikoliv např. z hlediska klasifikace ekonomických činností NACE. apod. (jde o stejné pojmy s výrazně jiným významem – hospodářská/ekonomická činnost pro tento účel je vymezena jinak, než v daňových aj. případech).

prostředků případně využít některou z výše uvedených výjimek.

Posouzení, zda je daná činnost VO/VI činností hospodářskou, doplňkovou hospodářskou nebo nehospodářskou provádí sama VO/VI, a dokládá je relevantními podklady. Uvedené posouzení provádí rovněž poskytovatel při poskytnutí podpory.

II. IDENTIFIKACE (KLASIFIKACE) ČINNOSTÍ VO/VI VE VÝZKUMU, VÝVOJI A INOVACÍCH

Souhrn

Dle definice musí být mj. hlavním cílem VO provádění nezávislého výzkumu, vývoje a inovací. Poměr výkonu nezávislého VaVaI, jakožto nehospodářské činnosti VO, a činností vykonávaných pro podniky nebo jejich jménem, jakožto hospodářské činnosti, či jiných hospodářských činností VO/VI, není stanoven. Obecně lze říci, že nezávislý VaVaI musí převažovat. Současně je nezbytné vést o hospodářských činnostech oddělené účetnictví; pokud by tomu tak nebylo, veškeré financování VO/VI z veřejných zdrojů bude zakládat veřejnou podporu a bude třeba aplikovat některou z výjimek.

Veřejnou podporu nebude zakládat financování hospodářských činností, které jsou vykonávány VO/VI jako činnosti doplňkové (vedlejší) k jejich činnostem nehospodářským, a jsou omezeny co do rozsahu i jeho zaměření (ve smyslu odst. 20 Rámce).

V následujících kapitolách je uvedeno několik typů činností VO/VI. V materiálu se buďto řeší problematika konkrétní činnosti (zda splňuje podmínky nehospodářské činnosti VO apod.) a v tomto případě se použije jen daná část materiálu nebo řeší činnosti dané VO/VI jako celek a v tom případě může použít postup uvedený ve schématech (algoritmech) v [příloze č. 1](#). Pro danou aktivitu je ale nutné vždy projít celý rozhodovací strom od počátku (kumulativně), charakteristik cílové činnosti je více a nestačí pouze odpověď na poslední otázku. Čísla a pořadí kroků v schématech v příloze č. 1 odpovídají číslům kapitol v této části II. Současně je třeba zdůraznit, že rozhodování v jednotlivých krocích nemusí být jednoznačné – část aktivit naplňuje současně více činností (tj. kapitol, resp. bodů schématu). Typickým příkladem je transfer znalostí, který zahrnuje i činnosti uvedené před ním, ale je explicitně samostatně vymezen v Rámci. Transferem znalostí je samozřejmě např. i šíření výsledků nezávislého VaV. Jedná se tedy spíše o interaktivní než lineární model¹⁰. Při rozhodování v jednotlivých krocích algoritmu je proto důležité vzít do úvahy **nejen charakter dané činnosti, ale zejména způsob jejího prokázání, které VO/VI může doložit**¹¹.

Dále je obecně potřebné vymezit rozdíl mezi hospodářskými činnostmi nevztahujícími se k VaV (kdy subjekt vystupuje jako podnik a vyhodnocují se ostatní znaky veřejné podpory) a doplňkovými hospodářskými činnostmi VO (kdy subjekt vystupuje jako VO). Rozdíl závisí na odborném zaměření primární, resp. hlavní činnosti VO. Pokud daná hospodářská činnost přímo souvisí s nehospodářským provozem, resp. nehospodářskými činnostmi výzkumné VO/VI a je pro její provoz nezbytná nebo neoddělitelně spojena s jejím hlavním nehospodářským využitím a současně je omezena 20 % celkové roční kapacity daného subjektu, jde o doplňkovou hospodářskou činnost VO/VI. Hlavním rozlišovacím kritériem souvislosti a nezbytnosti nebo neoddělitelnosti hospodářské činnosti VO/VI je používání naprosto stejných vstupů (např. materiál, zařízení, pracovní síla a fixní kapitál) jako u nehospodářských činností VO/VI. Zde je třeba upozornit, že stejné vstupy se vztahují na nehospodářské činnosti VO/VI, tj. nejen na nezávislý VaV, ale i na veřejné vzdělávání, veřejné šíření výsledků VaV a transfer znalostí. Povinnost doložit používání stejných nebo naopak

¹⁰ Část 1.2 bod 12 písm. a) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#), pozn. pod čarou č. 2.

¹¹ Část 2.1.1 bod 19 [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

oddělených vstupů je na dané VO/VI.

1. Činnosti ve VaV a související činnosti podle Rámce

Zaměření činností, které se k VaV přímo vztahují, jsou Rámcem demonstrativně stanoveny a jsou jimi veřejné vzdělávání (viz [kap. 6](#)), veřejné šíření výsledků VaV (viz [kap. 7](#)) a transfer znalostí (viz [kap. 8](#)). Prvním rozhodnutím (krok č. 1 [schématu v příloze č. 1](#)) je tedy, zda jde o činnost, na kterou se vztahuje Rámec (VaV a související činnosti) nebo o činnost, na kterou se Rámec nevztahuje.

Druhým rozhodnutím proto je, zda daná činnost je skutečně základním či aplikovaným výzkumem prováděným VO/VI (zde nezáleží na tom, o který z nich se jedná nebo jaký je jejich podíl) nebo jde o činnosti související. Definice základního výzkumu¹² a aplikovaného výzkumu, tj. průmyslového výzkumu¹³ a experimentálního vývoje¹⁴ nebo jejich kombinace jsou uvedeny v zákoně č. 130/2002 Sb. odkazem na nařízení Komise (EU) č. 651/2014 (i když se toto nařízení činnosti VO/VI přímo netýká, definice v zákoně platí obecně) a současně v Rámci. Pouze aplikovaný výzkum jako průmyslový výzkum, experimentální vývoj nebo jejich kombinace je § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 130/2002 Sb. definován přímo s odkazem na Rámec¹⁵.

Pro rozhodnutí, zda jde skutečně o VaV (krok č. 2 [schématu v příloze č. 1](#)), je z definic podstatné zejména to, zda **je daná činnost zaměřena na získání nových poznatků a dovedností atd.** (nikoliv už to, za jakým účelem jsou získávány).

Příklady, co je (a co není) VaV a jak je lze poznat, obsahuje [kapitola 2 Frascati manuálu „Pojmy a definice pro identifikaci výzkumu a vývoje“](#). Tato kapitola Frascati manuálu uvádí pět základních znaků VaV (nejde tedy jen o novost a tím méně jen o novost ve smyslu průmyslového vlastnictví, přítomno musí být všech pět znaků) – VaV jako činnost musí:

- obsahovat prvek novosti,
- být kreativní/tvůrčí,
- obsahovat prvek nejistoty,
- být systematická,
- být převoditelná a/nebo reprodukovatelná.

Tato kapitola Frascati manuálu rovněž uvádí řadu příkladů konkrétních činností pro nejrůznější obory, které jsou (a proč) výzkumem a vývojem a které jimi nejsou. Např. umělecká tvorba není výzkumem a vývojem, protože i když splňuje první znaky, tak není převoditelná a zejména není reprodukovatelná. Manuál Frascati je sice primárně určen pro výkaznictví výzkumu a vývoje, ale pro specifikaci činností ve VaV ho podle Rámce, používá i EK¹⁶.

Je potřeba upozornit na skutečnost, že naplnění znaků VaV automaticky nevyklučuje hospodářský charakter dané výzkumné činnosti a je potřeba splnit rovněž další podmínky (viz [kap. 2](#)).

¹² Článek 2 bod 84 [nařízení Komise \(EU\) č. 651/2014](#), část 1.3 bod 15, písm. m) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

¹³ Článek 2 bod 85 [nařízení Komise \(EU\) č. 651/2014](#), část 1.3 bod 15, písm. q) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

¹⁴ Článek 2 bod 85 [nařízení Komise \(EU\) č. 651/2014](#), část 1.3 bod 15, písm. j) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

¹⁵ § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 130/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů; část 1.3 bod 15, písm. c) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

¹⁶ Část 4.5.1.1 bod 75 [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

2. Nezávislý VaV

Souhrn

V případě, že řešení projektu nebo jiná výzkumná činnost (např. institucionálně podporovaný dlouhodobý koncepční rozvoj VO atd.) nejsou prováděny pro potřeby podniku, podnik uplatňující rozhodující vliv na VO/VI nemá přednostní přístup k výsledkům takové VO/VI (a to ani finančně ani jiným způsobem), jedná se ne hospodářskou činnost VO.

Zejména na aplikovaném výzkumu se často podílí podniky a je třeba řešit, zda jde o nezávislý VaV. Nezávislý VaV je takový VaV, který není prováděn jménem podniku (problematika služeb ve VaV je řešena dále - u nich ale nejde o VaV). Sama o sobě účast podniku není rozhodující pro to, zda se jedná o nezávislý VaV (např. kolaborativní výzkum jím je – viz [kap. 4](#)) a naopak – neúčast podniku není dostatečným kritériem pro to, aby šlo o nezávislý VaV (např. může být financován z darů a vázán jinými podmínkami – viz dále).

VaV prováděný jménem, tj. pro potřeby podniku má dvě základní formy (viz krok (a) v dílčím schématu [2. v příloze č. 1](#)). První z nich je běžnější a je jím finanční nebo jiná obdobná účast podniku (dodávky materiálu, hrazení účasti na kongresu, smluvní výzkum, výzkumné služby atd.) na řešení projektu nebo jiné výzkumné činnosti.

Druhá forma se týká přednostního přístupu podniku k výsledkům VO. Podnik, který může na VO/VI uplatňovat rozhodující vliv, nesmí mít přednostní přístup k výsledkům. Podle definice VO podniky mohou uplatňovat na VO rozhodující vliv např. jako podílníci či členové, což se týká soukromých VO/VI. Výčet v definici je ale ilustrativní, čili stačí jakýkoliv způsob uplatňování rozhodujícího vlivu podniku. Prokázání porušení této podmínky v praxi je poměrně jednoduché – výsledky VO nesmí být převážně realizovány v jednom podniku, tj. musí být realizovány více podniky. V případě, že rozhodující vliv zároveň uplatňují dva nebo více podniků, výsledky musí být převážně realizovány jinými podniky. **Pokud je převažujícím uživatelem výsledků soukromé VO podnik, který na ni může uplatňovat rozhodující vliv, a výsledky nebyly přístupné za stejných podmínek pro všechny možné uživatele, nespňuje tato organizace definiční podmínku VO (a není tedy VO).**

3. Prodej výsledku z nezávislého VaV za tržní cenu

Souhrn

Pokud vznikne při řešení výzkumného projektu jako nezávislého výzkumu a vývoje (včetně kolaborativního VaV v případě, že subjekt vystupuje jako VO/VI) výrobek nebo služba, kterou lze v průběhu řešení projektu nebo častěji po jeho ukončení prodat, měly by se náklady a výnosy související s tímto prodejem provedeným za obvyklých tržních podmínek vykazovat v rámci příslušné činnosti, tj. v rámci nezávislého výzkumu a vývoje jako primární ne hospodářské činnosti VO.

Při výzkumných projektech vznikají výrobky nebo služby (např. výrobky, materiály, zařízení, prototypy, poloprovozy aj.) a další výsledky, které lze uplatnit na trhu. Náklady na jejich tvorbu v rámci projektu VO/VI zpravidla (pokud nejde již o transfer znalostí, který je ale jako ne hospodářská činnost VO striktně omezen – viz [kap. 8](#)) vykazuje jako nezávislý VaV a tedy stejným způsobem musí postupovat i u výnosů z těchto činností bez ohledu na to, zda jsou součástí řešení projektu nebo se prodej uskuteční až po jeho ukončení. Nejedná se tedy o samostatnou kategorii činností ve výzkumu, vývoji a inovacích, ale o subkategorii nezávislého výzkumu, resp. o podmínku, kterou musí VO/VI splnit, aby její postup byl v souladu s Rámcem. K tomu, aby bylo možné náklady či výnosy z jejich prodeje vykázat jako ne hospodářskou činnost VO, ale musí jít o výsledky nezávislého

výzkumu a vývoje a tyto výsledky musí být jako výrobky nebo služby buď uplatněny na trhu za obvyklých tržních podmínek¹⁷, a zisk z jejich prodeje musí být znovu investován do primárních (nehospodářských) činností VO. Pokud by stát například prostřednictvím veřejné zakázky pro své potřeby stanovil parametry výzkumu, tak by se jednalo o smluvní výzkum, tedy o ekonomickou činnost.

Zde jsou možné dva způsoby, jak toho dosáhnout (viz krok (b) v dílčím schématu č. [2. v příloze č. 1](#)). První způsob je uskutečnit prodej za tržní cenu dosaženou za stejných podmínek pro všechny možné uživatele – za cenu za obvyklých tržních podmínek, tj. na základě otevřeného, transparentního a nediskriminačního řízení (např. veřejnou výzvou, oslovením všech relevantních uživatelů apod.). Druhý způsob je komplikovanější, ale v některých případech pro VO ekonomicky přínosnější – VO musí být schopna prokázat, že obdržená náhrada odpovídá tržní ceně analogicky čl. 2. 2. 2, bodu 29, písm. b) až d) Rámce¹⁸. Při tomto druhém způsobu je ale důkazní břemeno na VO/VI.

4. Kolaborativní výzkum

Souhrn

Pokud jsou splněny všechny znaky kolaborativního VaV, tj. VaV prováděného v účinné spolupráci dvou nebo více nezávislých subjektů – VO a podniku/ů a současně podmínky spolupráce VO s podniky jsou nastaveny tak, aby podniku nebyla poskytnuta nepřímá státní podpora¹⁹, jedná se o nehospodářskou činnost VO.

Kolaborativní VaV jako nehospodářská činnost VO a smluvní výzkum, jako hospodářská činnost VO²⁰ se liší zejména tím, zda se smluvní partner²¹, na výzkumu podílí jiným způsobem než jen finančně (tj. jinak než „vystavením objednávky“). Způsobů, jak se podnik může podílet jinak než finančně (a naplnit tak znaky kolaborativního VaV prováděného v účinné spolupráci dvou nebo více nezávislých subjektů), je více a **musí být splněny současně všechny znaky vymezené v bodu 15 písm. h) a bodu 27 Rámce**. Společným rysem znaků kolaborativního VaV je, že se nejedná o otázku formálního výkaznictví, ale o faktické naplnění podmínek účinné spolupráce, tj. stanovení všech podmínek spolupráce na projektu (nákladů, sdílení rizik a výsledků, šíření výsledků, přístupu k právům duševního vlastnictví a pravidel pro udělení těchto práv atd.) před uzavřením smlouvy a před začátkem řešení projektu.

Kolaborativní VaV ve smyslu účinné spolupráce je prováděn nejméně dvěma nezávislými stranami formou projektu (z nichž nejméně jednou je VO), kde všechny zúčastněné strany:

- 1) spolupracují za účelem výměny znalostí či technologií nebo k dosažení společného cíle na základě dělby práce** (tj. na VaV se podnik musí podílet i jinak než finančně – to z kolaborativního VaV vylučuje případy, kdy podnik jen odkoupí práva duševního vlastnictví, ale naopak sem spadají ty případy, kdy cílem spolupráce je licencování vzniklých výsledků VO/VI),
- 2) podílí se na přípravě projektu a společně předem stanoví jeho rozsah, včetně příspěvků na jeho náklady, sdílení rizik a výsledků, šíření výsledků, přístupu k právům duševního vlastnictví a pravidel pro přidělení těchto práv** (aby byl splněn tento znak, musí být

¹⁷ Část 1.3 bod 15, písm. f) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

¹⁸ Část 2.2.2 bod 29 [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

¹⁹ Část 2.2.2 body 28 a 29 [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

²⁰ Část 2.1.2 bod 21 [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

²¹ Zde a dále je používán pojem „podnik“ (dle Rámce), kterým je jakýkoliv smluvní partner VO/VI. (podnik je subjekt vykonávající ekonomickou činnost- definováno rozhodovací praxí orgánů EU, nikoliv Rámcem); tímto smluvním partnerem může být i VO vystupující jako podnik.

prokazatelné, že VO/VI i podnik projekt společně připravovaly; to je splněno např. v případě, že to lze doložit záznamem ze společného jednání o přípravě projektu apod.),

- 3) **svými kapacitami se podílí na provádění, tj. řešení projektu** (účast podniku tedy spočívá nejen ve vystavení objednávky a proplacení faktury, ale podnik se na projektu se podílí i jinak – např. ověřováním či testováním výrobků či služeb prováděné jako součást VaV prací v průběhu řešení²², společnými dokladovatelnými jednáními o realizaci projektu – „kontrolními dny“ apod.),
- 4) **sdílí výsledky projektu při respektování autorských a jiných práv k nim a za splnění podmínek spolupráce VO s podniky tak, aby podniku nebyla poskytnuta nepřímá státní podpora** (před zahájením řešení projektu je smluvně upravena forma přístupu ke vkládaným výsledkům a úprava práv a přístupů ke vzniklým výsledkům - např. zda a za jakých podmínek může VO/VI své výsledky publikovat), jaký bude způsob nakládání s právy duševního vlastnictví, jak jsou řešena autorská práva /podstatné zejm. u vývoje software/ atd. V případě, že je činnost současně financována z veřejných a neveřejných zdrojů, musí být úprava v souladu s § 16 zákona č. 130/2002 Sb. Vzhledem k tomu, že otázky sdílení výsledků u VO upravuje povinný²³ vnitřní předpis VO o způsobu nakládání s výsledky, musí být smluvní úprava s ním v souladu a lze se při uzavírání smlouvy s podnikem na něj odkázat /pokud samozřejmě výše uvedené otázky řeší konkrétněji než § 16 zákona č. 130/2002 Sb./),
- 5) **sdílí finanční nebo technologická nebo vědecká nebo jiná rizika projektu** (jde tedy jak o výzkumná aj., rizika, ale i o rizika vyplývající z uplatnění výrobků nebo služeb, která jsou výsledkem řešení projektu, na trhu²⁴; za sdílení rizik lze považovat i podíl na komerčním uplatnění výsledků apod. /nikoliv jen prodej práv bez zohlednění objemu výroby/),

a kde

- 6) **náklady na projekt může nést v plné výši jedna či více stran a tím zbavit ostatní strany jejich finančních rizik** (tedy samotný fakt, že veškeré náklady nese jedna ze stran, ještě není důvodem, aby se nejednalo o účinnou spolupráci v kolaborativním výzkumu a tedy nehospodářskou činnost – strany ale musí v tomto případě prokazatelně sdílet jiná rizika projektu),
- 7) **za formy účinné spolupráce stran nejsou považovány smluvní výzkum a poskytování služeb.**

Na závěr je třeba k terminologii uvést, že pojem „kooperativní výzkum“ je ve vymezení nezávislého VaV v Rámci dán nepřesným překladem („collaborative R&D“). v praxi se proto používá „**kolaborativní výzkum**“, přesněji „kolaborativní VaV“. Kolaborativní výzkum VO nesmí být zaměňován s definičně obdobným pojmem „výzkum ve spolupráci“, popř. „**výzkum v účinné spolupráci**“, který je obecnější - (čili aby šlo o kolaborativní výzkum, musí VO/VI splňovat i všechny ostatní podmínky podle její definice a podmínky spolupráce VO s podniky tak, aby podniku nebyla poskytnuta nepřímá státní podpora. Pro úplnost k pojmu „účinná spolupráce“ je třeba uvést, že v Rámci je uvedena stejná definice „účinné spolupráce“²⁵ jako v GBER a její podmínky jsou dále popsány v bodu 27 a násl. Rámce²⁶.

²² Viz [Frascati manuál](#), kap. 2.21.

²³ § 16 odst. 3 zákona č. 130/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů

²⁴ Viz vymezení znaků smluvního výzkumu, kdy podnik nese riziko neúspěchu v případě výzkumu na objednávku (tj. rizikem je zde myšleno riziko uplatnění objednaného výzkumu, ať už se jedná o výrobní, prodejní aj. riziko).

²⁵ Část 1.3 bod 15, písm. h) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

²⁶ Část 2.2.2 bod 27 [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

5. Další závazky VO ze strany VO vůči podniku

Souhrn

Pokud VO/VI nevyplývají ze soukromého financování výzkumu žádné omezující závazky a jeho výsledky jsou zveřejněny, tj. jde o výzkum financovaný dary, z nadací atd. bez dalších podmínek a jakéhokoliv očekávání protiplnění ze strany dárce, jedná se o nezávislý VaV jako o primární nehuspodářskou činnost VO.

nebo

Pokud se podnik na VaV prováděném VO/VI podílí jen finančně (ať už se jedná o výzkum na objednávku nebo o obecnou Rámcovou smlouvu, smlouvu o dílo a obdobné smluvní typy, ze kterých podniku vyplývá přednostní přístup k výsledkům za úplatu nebo jiné nefinanční plnění), jedná se o „smluvní výzkum“ podle Rámce, tj. o huspodářskou činnost VO/VI, která může být při splnění podmínek podle bodu 20 Rámce vedlejší huspodářskou činností VO/VI.

I když se daný subjekt podílí na VaV pouze finančně, může jít o nehuspodářskou činnost VO a to zejména případě, kdy VaV je podporován např. nadací zejména v případě, že nadace nepůsobí na trhu a není tedy podnikem. Další možnostmi jsou dary, kde využití daru daného podniku není vázáno na vlastnictví výsledků, předkupní práva k nim a další práva nebo podmínky (např. nezveřejnění výsledků aj.). Podstatou darování je skutečnost, že dárci se od obdarovaného nedostává žádného majetkového ekvivalentu nebo jiného zvýhodnění²⁷. Klíčová tedy je, aby měl dar takovou povahu, aby se dárci ze strany příjemce nedostalo a to ani nepřímo např. prostřednictvím jiných závazkových vztahů žádného majetkového ekvivalentu a to ani v důsledku (např. sjednání výhody při nájemní smlouvě laboratoře atp.) a dárce není oprávněn jakéhokoliv protiplnění od obdarovaného očekávat. Pokud podnik působí ve stejném oboru jako jím podpořená VO, i bez protiplnění těchto podmínek může dojít darem k ovlivnění výzkumné činnosti VO (fakticky k němu dochází) a v tom případě již nemusí jít o nezávislý VaV.

Jiným případem je sponzorovaný výzkum, kde je podmínkou sponzorování plnění ze strany VO. Jde obecně o případy, kde VO/VI již přijímá závazek vůči podniku, a tedy jde o podmínku sponzorování – v tomto případě by už šlo o huspodářskou činnost.

6. - 8. Činnosti, které nejsou VaV, ale souvisí s ním

Jak již bylo uvedeno v [kap. 1](#), jsou Rámcem taxativně stanoveny činnosti, které nejsou výzkumem a vývojem, ale souvisí s ním (veřejné vzdělávání, veřejné šíření výsledků VaV a transfer znalostí) – ve [schématu v příloze č. 1](#) jde o krok č. 2 s odpovědí NE (nejde o VaV VO/VI). Tyto tři činnosti zahrnují široké spektrum nehuspodářských činností VO/VI, které se k vlastnímu VaV přímo vztahují (a současně jsou explicitně vymezeny Rámcem, tj. nelze do nich zahrnovat i další činnosti).

6. Veřejné vzdělávání

Vzhledem k zaměření tohoto dokumentu na výzkum, vývoj a inovace je zde tato činnost uváděna pro úplnost, jde o samostatnou a značně komplikovanou problematiku, kterou tento materiál neřeší. Podstatné je vymezení dle Rámce - za „*nehuspodářskou činnost považuje veřejné vzdělávání organizované v rámci státního vzdělávacího systému, jež je z velké části nebo zcela financováno ze státních prostředků a je státem kontrolováno*“. Za veřejné vzdělávání nelze považovat ani ostatní formy vzdělávání (včetně školení apod.).

²⁷ K tomu srov. např. rozhodnutí NS 7 Cdo 75/92

7. Veřejné šíření výsledků VaV

Souhrn

Veřejné šíření výsledků VaV prováděné na nevýlučném a nediskriminačním základě je primární činností VO/VI, tj. jde o neehospodářskou činnost.

Druhou neehospodářskou činností VO/VI, která není VaV je v souladu s Rámcem „veřejné šíření výsledků výzkumu a vývoje na nevýlučném a nediskriminačním základě, například prostřednictvím výuky, databází s otevřeným přístupem, veřejně přístupných publikací či otevřeného softwaru.“. Jde tedy o tři druhy činností, kde nejčastější je publikační činnost, u níž je rozhodujícím kritériem veřejná přístupnost publikace²⁸. Další již specifickou činností je šíření výsledků VaV prostřednictvím veřejně přístupných databází²⁹, ale i software dostupného všem (jako „open source“ apod.). Konečně třetí skupinou je šíření výsledků VaV prostřednictvím výuky, pokud nespadá pod veřejné vzdělávání, kde je podstatné, že jde o šíření výsledků vlastního výzkumu a vývoje. Společným rysem všech tří druhů činností je nevýlučný a nediskriminační přístup, tj. výsledky činnosti musí být přístupné všem včetně podniků za stejných podmínek (to neznamená zdarma – naopak VO/VI je povinna své náklady promítnout do ceny výrobku nebo služby). Zde je třeba zdůraznit, že tato činnost se týká pouze vlastního šíření výsledků (nikoliv dosažení výsledku – to je primární činnost VO/VI).

8. Transfer znalostí VO/VI

Souhrn

Transfer znalostí poradenstvím, licencemi, spin-off nebo mobilitou popř. jinými způsoby přenosu know-how (nehmotného majetku) založený na vlastním nezávislém VaV nebo transfer znalostí vykonávaný jménem VO³⁰, který je prováděn za splnění podmínky reinvestice zisku zpět do primárních činností VO/VI, je neehospodářskou činností VO/VI.

nebo

Pokud nejde o transfer znalostí získaných nezávislým VaV v samotné VO/VI nebo o transfer znalostí vykonávaný jménem VO, ale transfer znalostí převzatých, nejde o neehospodářskou činnost. Současně platí, že pokud příjmy z transferu znalostí nejsou prokazatelně reinvestovány zpět do primárních činností VO/VI, pak je transfer znalostí libovolnou formou považován za činnost hospodářskou a VO/VI vystupuje jako podnik.

Třetí neehospodářskou činností VO/VI, která není VaV je v souladu s Rámcem transfer znalostí. Nejedná se ale o jakýkoliv transfer znalostí (ten provádí i podniky), ale pouze o transfer znalostí prováděný za stanovených podmínek. První a klíčovou podmínkou je, že musí jít o transfer znalostí VO/VI, tj. znalostí získaných vlastním nezávislým VaV. Neehospodářská povaha transferu znalostí v celé šíři vymezené Rámcem je pro VO/VI zachována pouze při splnění druhé podmínky, a to že veškerý zisk je reinvestován do primární činnosti VO/VI. Pro neehospodářskou činnost VO/VI tedy nestačí splnit jen část definice transferu³¹, charakterizující, o jaké znalosti jde, (tyto platí i pro transfer znalostí prováděný podniky) důležité je že musí jít o znalosti VO/VI a současně prokázat reinvestice

²⁸ Publikační výsledky podle [Definice druhů výsledků](#) schválených usnesením vlády ČR ze dne 29. 11. 2017 č. 837.

²⁹ Druh výsledku „specializovaná veřejná databáze“ podle [Definice druhů výsledků](#) schválených usnesením vlády ČR ze dne 29. 11. 2017 č. 837.

³⁰ Část 2.1.1 bod 19, písm. b) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

³¹ Část 1.3 bod 15, písm. v) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

zisku z uplatnění těchto znalostí libovolnou zmíněnou formou zpět do primárních činností.

Vlastní aktivity transferu znalostí uvedené v jeho definici dle Rámce (poradenství, licence, spin-off nebo mobilita) je třeba v souladu se stanovisky EK chápat úzce, tj. pouze:

- jako transfer znalostí pomocí nehmotného majetku, např. prodejem licence (tj. nikoliv jako znalosti promítnuté do výrobků a služeb),
- jako aktivity, které nejsou smluvně dohodnutým přenosem znalostí (v tomto případě se již jedná o službu jako hospodářskou činnost – transfer jako službu nelze samostatně realizovat),
- jako aktivity vzniklé pouze při vlastním transferu znalostí (tj. nikoliv jako činnosti vzniklé před nebo po vlastním transferu, jakákoliv s nimi souvisí).

Zejména u aktivit jako poradenství nebo mobilita je prokázání nehmotného charakteru těchto činností VO/VI krajně problematické, na základě zkušeností s uplatňováním Rámce a stanovisek EK se jako samostatné aktivity uplatňovat nedoporučuje (ale poradenství může být např. součástí licenční smlouvy).

Souhrnně lze konstatovat, že transfer znalostí jako nehmotná činnost VO/VI je prokazatelný jen jako nedílná součást uplatnění výsledků vlastního nezávislého výzkumu VO/VI ve smyslu bodu 19a Rámce. Rozhodnutí, zda jde (s výjimkou nehmotného využití výzkumných infrastruktur) o hospodářskou činnost VO/VI nebo o hospodářskou činnost podniku je dále uvedeno [kap. 9 – 12](#) v bloku „Využití kapacit VaV“.

9. - 12. Využití kapacit výzkumu a vývoje

U výše uvedených činností byly zatím řešeny případy, kdy jde o VaV včetně využití jeho výsledků ([kap. 2 - 5](#)), kdy jde o činnosti, které nejsou VaV, ale definatoricky s ním souvisí ([kap. 6 - 8](#)). Zbývají činnosti, které lze shrnout do bloku „Využití kapacit VaV“ (samozřejmě v případě, že nespádají do některé z předchozích činností). Jde o čtyři kapitoly, kde s výjimkou nehmotného využití kapacit výzkumných infrastruktur se jedná buď o hospodářské činnosti VO/VI nebo o hospodářské činnosti podniku.

9. Rutinní služby (měření, testování apod.)

Souhrn

V případě, že se jedná o rutinní službu využívající kapacit VO/VI, jako je měření, zpracování vzorků, testování atd., jde o „výzkumnou službu“ podle Rámce, tj. o hospodářskou činnost VO/VI.

VO/VI může využít svých volných kapacit (tj. materiálu, zařízení, pracovní síly a fixního kapitálu – zejména budov a laboratoří, popř. pozemků) k provádění hospodářské činnosti formou služeb. Jedná se zde o rutinní služby, které sice využívají výsledků VaV, ale při jejichž poskytování už žádný VaV neprobíhá – např. prosté měření, zpracování vzorků, testování apod. O hospodářskou činnost se jedná v případě, kdy VO/VI se službou vstupuje na trh, což je prakticky v každém případě, kde existuje trh (tržním prostorem je v tomto případě míněna nejen prostor EU, ale i země, kde podniky z EU působí - nestačí tedy, že jde o službu jedinečnou v rámci ČR). Podstatné pro rozhodnutí, zda jde o rutinní službu, není ani to, zda využívá výsledky VaV dané organizace (v případě, že nejsou právně chráněny, ale pak už jde o jiný případ – např. poskytování licencí); ani to, že ji VO/VI poskytuje poprvé, na zkušební bázi nebo po vymezenou dobu - v pozn. pod čarou č. 2 v bodu 25 Rámce se jasně uvádí, že v těchto případech se jedná o důvody pro stanovení tržní ceny výzkumné služby jiným způsobem (ale stále jde o výzkumnou službu).

V případě, že se jedná o výzkumnou službu, jako hospodářskou činnost VO/VI, musí být

správě stanovena i její cena v souladu s čl. 2.2.1 odst. 25 Rámce a to buď jako tržní cena nebo (pokud trh neexistuje) jako cena, odrážející plné náklady včetně obvyklého zisku v daném odvětví nebo cena dosažená jednáním za tržních podmínek pokrývající minimálně mezní náklady („marginal cost“ – zde dodatečné náklady na výzkumnou službu nezahrnující fixní náklady organizace, které by měla, i kdyby smluvní výzkum nebyl realizován).

10. Využití kapacit VI pro činnost VO

Souhrn

Využití kapacit VI pro ne hospodářskou činnost VO/VI jde pouze v případě, že se jedná o využití VI pro primární činnosti VO/VI (popř. transfer znalostí splňující podmínky uvedené v kap. II. 8), ať už je využívá jen samotná VO, VO ve spolupráci s jiným subjektem²⁶ nebo VO poskytuje přístup jiné VO v režimu otevřeného přístupu (Open Access) pro její ne hospodářské činnosti. Pokud nejde o tyto ne hospodářské činnosti VO/VI, jedná se o hospodářskou činnost VO jako vlastníka VI, která ale není veřejnou podporou za podmínky úhrady nákladů na provoz VI (např. na materiál a osobní náklady atd.).

Výzkumné infrastruktury ve smyslu jejich definice³² (tj. případy, kdy je výzkumná infrastruktura vymezena jako „relevant entity“ bez ohledu na dotační titul) mohou být využity k provádění vlastního nezávislého VaV, včetně kolaborativního VaV, jako primárních činností VO – v tomto případě jde o ne hospodářskou činnost VO jako vlastníka VI nebo jiné VO, které byl k této VI poskytnut přístup v režimu Open Access. Dále mohou být VI využity buď formou použití jejich kapacit pro jiné činnosti VO, nebo formou pronájmu VI. Pokud jsou kapacity VI využity pro další činnosti VO nebo pronajaty jinému subjektu (zde podle stanoviska EK nezávisí na tom, za jakým účelem jsou pronajaty - viz kap. II. 11), jedná se o hospodářskou činnost VO/VI, ale nejedná se o veřejnou podporu v případě, že je vlastník VI veřejným subjektem a jsou hrazeny náklady na provoz VI³³.

Z hlediska VO, který vlastní VI, což je nejběžnější případ, mohou tedy nastat tyto možnosti:

- a) VO využívá VI nebo její část pro vlastní ne hospodářské činnosti – jde o ne hospodářské činnosti VO,
- b) VO poskytuje přístup k VI nebo její části jiné VO v režimu otevřeného přístupu (Open Access) pro její ne hospodářské činnosti - jde o ne hospodářské činnosti VO,
- c) VO využívá VI nebo její část pro vlastní hospodářské činnosti – jde o hospodářské činnosti VO,
- d) VO pronajímá VI nebo její část jinému subjektu (bez ohledu na účel, ke kterému je pronajmuta) – jde o hospodářské činnosti VO.

Pokud je činností, na kterou je výzkumná infrastruktura využita nebo pronajata, smluvní VaV pro potřeby podniku, výzkumná služba apod., jde rovněž o hospodářskou činnost VO/VI. V případě, že by VI byla využita k výrobní činnosti (např. pro malosériovou výrobu apod.), šlo by o hospodářskou činnost podniku. VO vlastníci výzkumnou infrastrukturu pořízenou z veřejných zdrojů je povinna při pronájmu jinému subjektu ověřit a smluvně zajistit, že bude využita za obvyklých tržních podmínek.

³² Část 1.3 bod 15, písm. ff) [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

³³ Část 2.2.1 bod 25 [Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací \(2014/C 198/01\)](#).

11. Pronájem vybavení, laboratoří nebo prostor VO

Souhrn

V případě, že se jedná o pronájem vybavení, laboratoří nebo prostor VO/VI, jde vždy o hospodářskou činnost.

Pronájem vybavení (výzkumných i standardních zařízení včetně jednoúčelových přístrojů), celých laboratoří nebo prostor (částí budov nebo pozemků) podnikům³⁴ je v souladu s čl. 2.1.2 bodem 21 Rámce hospodářskou činností VO/VI. Obdobně jako u smluvního výzkumu nebo výzkumné služby i u pronájmu musí jít o tržní cenu nebo (pokud trh neexistuje) tak o cenu, odrážející plné náklady včetně obvyklého zisku v daném odvětví nebo cenu dosaženou jednáním za tržních podmínek pokrývající minimálně mezní náklady („marginal cost“ – zde dodatečné náklady nezahrnující fixní náklady organizace, které by měla, i kdyby smluvní výzkum nebyl realizován)³³.

12. Hospodářská výrobní činnost (např. sériová nebo malosériová výroba)

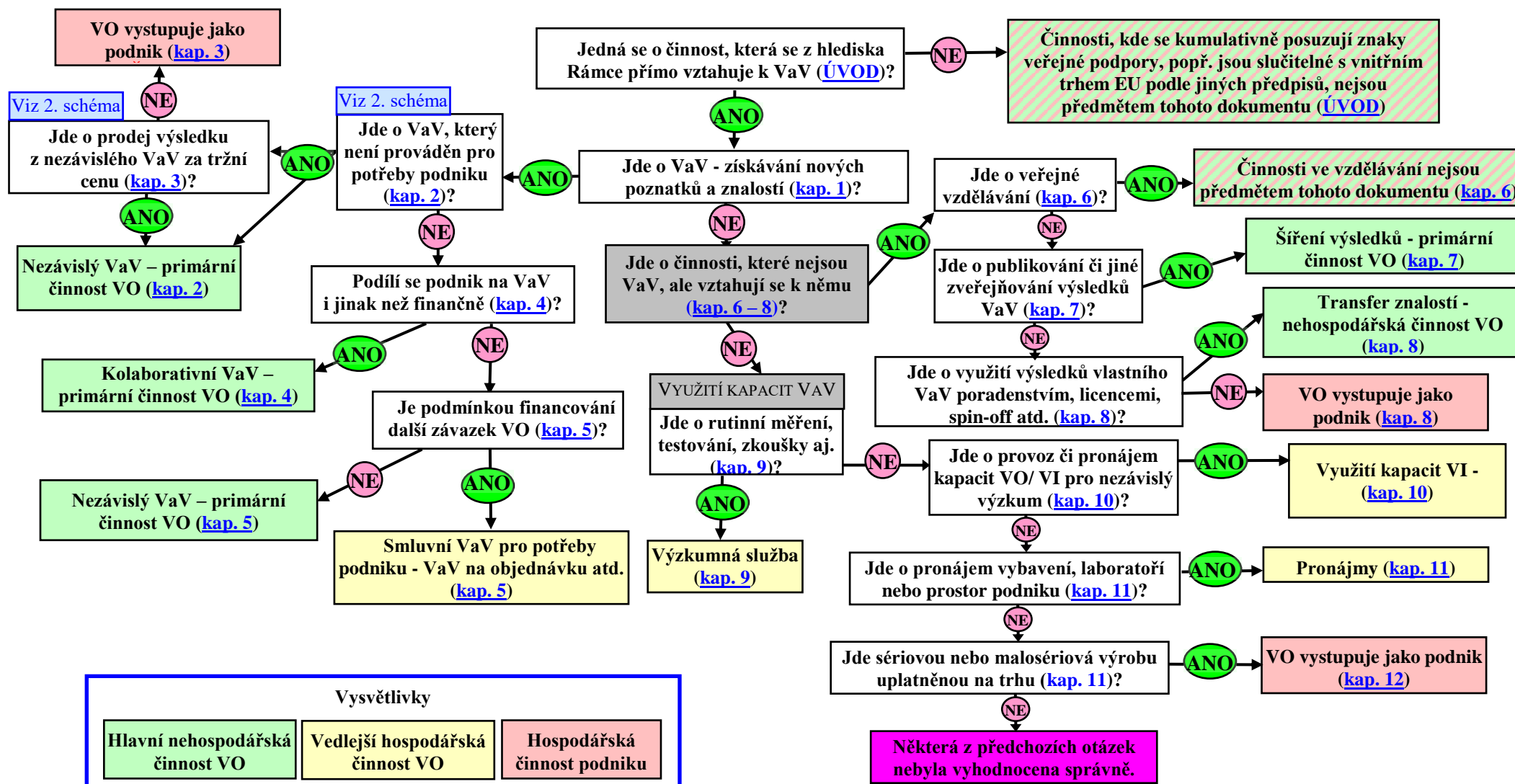
Souhrn

Pokud VO/VI opakovaně vstupuje na trh s výrobky, které vyrobila a současně nejde buďto o transfer znalostí nebo o činnosti podle bodu 20 Rámce, vystupuje v daném případě jako podnik a nevztahují se na ní výhody hospodářské činnosti VO. Pro tuto činnost nesmí být použity kapacity VO/VI podpořené z veřejných prostředků (tj. materiálů, zařízení, pracovní síly a fixního kapitálu – zejména budov, zařízení a pozemků) a může být podpořena z veřejných prostředků stejně jako u podniků některou z výjimek ze zákazu veřejné podpory (např. nařízení Komise (EU) 651/2014, de minimis).

Na rozdíl od [kap. 4](#) se jedná o případy, kdy výrobky (materiály, zařízení, produkty poloprovozu aj.) nevznikly jako součást nezávislého VaV včetně kolaborativního VaV a/nebo nejsou v průběhu řešení projektu nebo bezprostředně po jeho ukončení prodány (tj. opakovaný prodej výrobků zahrnuje i případy, kdy výrobky sice v minulosti vznikly jako součást výzkumného projektu, ale již nevyžadují žádnou výzkumnou činnost a jsou provozovány ze setrvačnosti a/nebo z ekonomických důvodů. V těchto případech vystupuje VO (resp. její část jako „relevant entity“) v daném projektu jako podnik. V případě, že je výrobní technologie (např. poloprovoz nebo přístroje a zařízení sloužící k produkci výrobku) již účetně odepsána, výroba na nich je stále hospodářská činnost, kde výzkumná organizace vystupuje jako podnik.

³⁴ Jde o pronájem podnikům jako hospodářskou činnost, nikoliv jiným VO/VI pro provádění nezávislého výzkumu, jako nehopodářské činnosti.

1. SCHÉMA: IDENTIFIKACE HOSPODÁŘSKÝCH A NEHOSPODÁŘSKÝCH ČINNOSTÍ VO/VI ve VaVaI



**2. DÍLČÍ SCHÉMA Č. 2: JDE O VaV, KTERÝ NENÍ PROVÁDĚN PRO POTŘEBY PODNIKU
– JDE O NEZÁVISLÝ VaV?**

